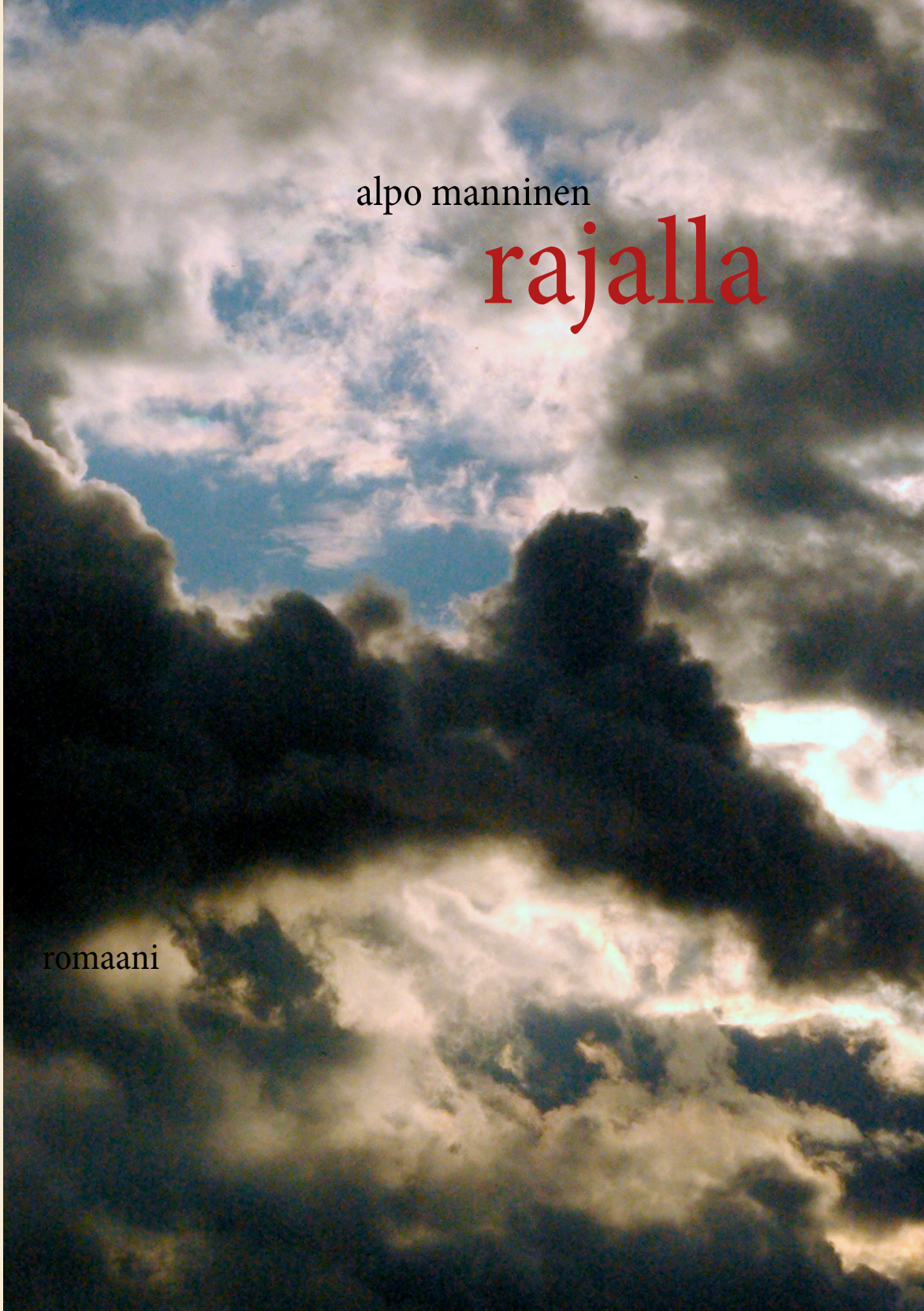

alpo manninen

rajalla

romaani

rajalla

romaani

alpo manninen

rajalla

Kustantaja:

Books on Demand GmbH

Helsinki, Suomi

Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi

www.bod.fi

Kannen kuvat: Alpo Manninen

© 2012 Alpo Manninen

<http://alpomanninen.blogspot.com>

ISBN 978-952-286-493-2

Alkusanat

Romaani ”rajalla” on täysin fiktiota, joten sen henkilöillä ei ole vastineita todellisuudessa.

Romaanin tapahtumapaikat, julkiset rakennukset, laitokset ja liikkeet toimivat ainoastaan romaanin tapahtumien kuvitteellisina kulisseinä.

Toivon lukijoiden viihtyvän tekstini parissa.

Mäntsälässä 17.8.2012

Alpo Manninen

- No mutta mistä te ukki siihen tupsahditte?
- No voe tokkiisa, teällähän minä oon ollu jo parit kymmenet vuojet ihmisten aekoa. Olithan sinä kaeketi minun haotajaesissa-hi? Ite minä en soanu katella sitä tillaesuutta, vaekka oon nyt katellu moaliman mennoa aetiopaekalta sen jäläkeen.
- Sitä mä juuri tarkoitin. Olin mä teidän hautajaisissa ja siksi tämä tapaaminen kummastuttaa. Tehän ootte ihan ihmeellisen näköinenkin – ikään kuin haurasta jäätä!
- Niin oot itekkii. Kun moallinen tomumaja irtovaa, niin jeäpi jällelle voan tällaenen olemus.
- Mutta miten mä oon tällainen?
- Katoppa tuonne, niin neät. Siellä sinun moallinen osa makovaa mökkänälläsi. Vielä on pieni mahdollisuus, että seleviet. Tajjuotko sinä tätä minun puhetta? Niin, eläkä teitittelle minnuo!
- On tuo murre vaikeaa, kun en ole sitä jatkuvasti kuullut, kun olen enimmät ajat ollut etelässä. Mehän emme olleet kovin useasti tekemisissä, joten aina tavatessamme teitittelin. Se oli sellainen äidin opettama tapa. Muistan, että vain kerran olimme kaksistaan jossakin. Olimme ongella jollakin erämaalammella ja sulla oli selässä tuohikontti, jonne ahvenet heitimme. Mummo oli pahana, kun sarkapusakkasi selkämys oli aivan märkä ja haisi kaloille. Olemmeko me sitten taivaassa?
- Minäpä käännän päälle tämän yleiskielen, että sinulla ei mene arvuutteluksi. Minähän olen ollut täällä jo iät ajat ihmisten aikaa ja olen kuullut monenlaista puhetapaa ja kieltäkin, joten tuli mieleen käyttää omaa alkuperäistä murrettani. Emme me ole ihan taivaassa. Tämä on vasta sellaista esikeskustelua Ukkoa varten. Minun tehtävänä on siis käydä keskusteluja tähän pisteeseen tulevien sielujen kanssa.
- Tarkoittaako tämä sitä, että mullakin olisi tie taivaaseen?

- Minä en sitä pysty sanomaan, koska Ukko hoitaa sen puolen aivan itse. Minä vain välitän hänelle keskustelumme. Sinun kohdasi ei vielä ole lähellekään selvä, me vain selvittelemme asioita valmiiksi näin etukäteen.
- Teetkö sä jonkin pöytäkirjan tai jonkin muun selvityksen Ukolle?
- Me emme täällä tunne mitään kirjoitusta tai pöytäkirjoja. Jos käyttäisimme maanpäällisiä termejä, niin me hoidamme Ukon tietokantaan kaikki keskustelumme telepatian keinoin.
- Vai sellaista! Miksikähän tuota mallia ei sitten käytetä ihmisten kesken? Se olisi todella ekologinen systeemi. Ei tarvittaisi kallista infrastruktuuria hoitamaan väestön kommunikointia.
- Joillakin ihmisillä on alkeellisia telepaattisia kykyjä, mutta ihmisten ajattelukyky on niin rajallinen, että telepatiaa pidetään enemmänkin satuna kuin todellisena yhteyksmahdollisuutena. Ihmiset elävät tavoillaan emmekä me pysty heitä täältä auttamaan vaikka haluaisimmekin. Rajapinta ihmisten ja meidän välillä ei salli tietoliikennettä. Näistä keskusteluista ei tänne tuleville ja takaisin maahan palaaville jää mitään mielikuvia. Muistit niin sanotusti pyyhittää tyhjiksi.
- Olet sä täällä ollessasi viisastunut julmetusti. Et sä silloin yksinkertaisena maanviljelijänä osannut tuollaisista puhua mitään.
- En minä ole viisastunut, mutta ihmiset ovat – ainakin omasta mielestään.
- Kuinka kauan mua tässä tilanteessa käristetään?
- Me emme ole täällä aikasidonnaisia emmekä mihinkään rajoituneita. Mehän pystymme tekemään täällä meidän hetkessä asioita, jotka ihmisten ajassa voisivat viedä vaikkapa miljoona vuotta.
- No nythän se luomiskertomuskin selvisi!

- Näetkö nyt? Joku mies tulee vuoteesi viereen ja ikään kuin ihmettelee, kun olet vain paikallasi. Nyt hän lähestyy sinua varovasti, koettaa valtimoasi kaulalta. Hän näyttää todella hätääntyneeltä. Nyt hän soittaa matkapuhelimella jonnekin, varmasti hätänumeroon.
- Tuohan on meidän huoltomies! Mitä hän mun asunnossani tekee?
- Kiitä häntä, sillä muuten sinä varmasti olisit jäänyt tänne, nyt sinulla on mahdollisuus selviytyä elämälle jälleen!
- Siinä mitään kiittämistä!
- Ehkä se nyt tuntuu siltä, mutta varmasti vielä joskus tilanne muuttuu, niin ainakin uskon.
- Mulla ei näköjään onnistu mikään.
- Olitko sinä ihan tosissasi niin väsynyt, että muuta ratkaisua ei ollut?
- En mä ainakaan löytänyt muuta vaihtoehtoa, vaikka viimeiset vuodet asiaa lähes koko ajan mietin.
- Kerroitko ajatuksistasi kenellekään?
- Kellepä mä olisin kertonut?
- Nyt huoltomies ryhtyy antamaan sinulle ensiapua, ilmeisesti hätäkeskus ohjeistaa.
- Nyt se antaa jo tekohengitystä ja rynkyttää välillä rintaani. Aika hirveän näköistä!
- Etkö nyt tunne olevasi erikoisasemassa, kun näet jopa oman ensiavun?
- Kyllä mä tunnen enemmänkin pettymystä.
- Katsopa nyt! Pelastuslaitoksen kaverit saapuvat kämppääsi! Hetkessä asuntosi on ukkoa täynnä! Melkoinen kuhina!

Sakari Jäppinen syntyi Kainuuseen, tarkemmin sanoen sen pohjoisosaan Suomussalmen taajaman reunamalle. Hänen ukkinsa Kusti Kaartinen viljeli maata aivan pitäjän pohjoiskolkassa pienessä Ruhtinansalmen kylässä, jonne kulkeminen vielä Sakarin syntymän aikoihin viisikymmentäluvun loppupuolella oli aika vaikeaa. Siksi Sakari ja ukki tapasivat vain harvoin.

Ensimmäiset muistikuvat Sakarilla on ajalta, jolloin hän oli jo lähes viiden ikäinen. Normaalisti ihmiset muistavat positiivisia asioita, mutta Sakarin muisti on jotenkin vinksautanut: hän muistaa vain inhottavia juttuja elämästään.

Sakari oli saanut sisaren ollessaan kolmivuotias. Noilta ajoilta Sakari muistaa, että hänen vanhempansa ja kylässä käyneet vierat hössöttivät vain sisaren kanssa. Sakaria ei kukaan huomannut, ellei hän järjestänyt jotakin omaa ohjelmaa niin, että hänet oli pakko huomata.

Kun sisar varttui, hänet pidettiin aina nättinä – siltä Sakarista ainakin tuntui. Sakari sai röksöttää millaisissa rytkyissä tahansa. Koska hän rymysi ullakoilla, puissa ja pusikoissa, niin vaatteet tietenkin kärsivät, niihin tuli reikiä ihan kulumalla tai suuria palkeenkieliä, kun pusero tai housujen lahje tarttui milloin mihinkin. Vähän väliä äiti joutui paikkailemaan vaatteita käyttökuuntoon. Joka kerta Sakari sai kuulla kunniansa ja häntä verrattiin sisaren fiiniin olemukseen ja siihen, että siskolla vaatteet säilyivät ehjinä.

Sisar sai syntymälahjakseen vaaleat, pitkät ja kiharat hiukset. Hän muistutti Sakaristakin aivan enkeliä. Sakarin hiukset isä rouhaisi käsikoneella ja kovalla kiireellä lähes aina nahkaa myöten. Pojan silmistä valuivat vedet joka kerta, kun hiuksia leikattiin. Talvella tukka sai olla hieman pitempi, mutta toisaalta siitä oli se huono

puoli, että äidin ja isän ote hiuksista oli silloin ottavampi. Lähes päivittäin jompikumpi kouri Sakarin kuontaloa. Hänen tukka oli peikkomallia, joten oli selvää, että kaikki ihailivat sisaren hiuksia.

Tuo sisaren palvonta pahensi tilannetta. Ei Sakari ollut mikään ADHD, mutta vilkas ja liukasliikkeinen vintiö hän oli. Siksi hän ehti tehdä vaikka mitä kommervenkkejä, erityisesti vieraiden aikana. Hän sai kyllä huomiota osakseen, mutta aivan eri tavalla kuin oli tarkoittanut. Joka kerta hänet kiikutettiin isän tai äidin toimesta nurkan taakse, ja mukaan lähti uunin pellissä valmiina odottava tukeva koivukarahka. Noina vuosina Sakari sai maistaa koivuniemen herraa takamuksillaan lukemattomia kertoja. Eihän hän silloin tajunnut, että häntä pidettiin ilkikurisena pahantekijänä, jonka pahuutta yritettiin iskeä vitsoilla pois. Hän olisi vain halunnut, että häntä olisi kohdeltu samalla tavalla kuin sisarta, edes tasapuolisesti.

Sakarilla olivat ajatukset välillä todella mustia, kun hän takamus hellänä yritti saada unta pirtin nurkassa olevassa sängyssään. Monta kertaa hän mielessään suorastaan tappoi sisarensa, mutta yhä useammin hän vannoi näyttävänsä vielä kerran vanhemmilleen. Tilanteesta riippuen hän uhosi antavansa isona isälleen turpaan tai lähtävänsä kotoa pois heti, kun se vain olisi mahdollista.

Sisarkin huomasi vähitellen olevansa vanhempien silmäterä. Siksi hän alkoi kiusata Sakaria aina, kun vain pystyi sen tekemään vanhempien huomaamatta. Sakari ei tietenkään sitä kestänyt, vaan sanoi ilkeyksiä, joita hän keksikin mitä erilaisimpia, hyvä suustaan ja terävä järjeltään kun oli. Sisar ei pärjännyt taistossa alkuunkaan, ja niinpä hän aina kävi Sakarin kimppuun kuin ampiainen. Eihän

Sakarin tarvinnut kuin vähäsen huitaista, niin tupa oli märyä täynnä. Sen kummemmin tutkimatta, miten tilanne oli syntynyt, vanhemmat kiikuttivat Sakarin oitis ulos ja nurkan taakse selkäsaunalle. Näin Sakarin kostonkuormaan kertyi lisää tavaraa.

Sakari muistaa erityisen hyvin tapauksen, jolloin sisar alkoi jälleen kerran räksyttää, ja hän vastasi niin kipakasti, että sisar tempaisi klapi halkolaatikosta ja huitaisi sen Sakaria kohti. Veli ei ehtinyt väistää, vaan klapi osui suoraan hänen haarojensa väliin. Sakarin silmissä välkkyivät tähtöset ja kipu oli niin kova, että hän pollahti itkuun, vaikka oli jo seitsemän vanha mies. Sitä Sakari ei ymmärtänyt, että hänet kiikutettiin silloinkin nurkan taakse saamaan vitsaa! Hänhän ei ollut edes hipaissut sisartaan, oli ainoastaan hujauttanut sanan säilällä. Jo tuolloin Sakarille selvisi, että elämä ei ole tasapuolista.

Sakari ei mielestään koskaan tarkoittanut kellekään mitään pahaa, hän olisi vain halunnut, että häneltäkin olisi joskus kysytty, miten päivä meni tai milloin minnekin on lähtö. Niitä kysymyksiä hän ei koskaan kuullut.

Perheeseen syntyi vielä kaksi muuta lasta nopealla aikataululla, ja niin menivät myös sisarelta edut. Tulokkaiden vuoksi sisar joutui jopa töihin, kun äiti oli ulkona tai navetassa. Sakaria ei koskaan edes pyydetty kaitsemaan lapsia, koska häntä pidettiin vastuuttomana huithapelina.

Sakari aloitti koulun Suomussalmen kirkonkylällä. Sinne oli matkaa lähes kuusi kilometriä, joten Sakari ei ollut tavannut ketään koulutoveriaan aiemmin. Hänen aikansa oli mennyt lähinaapuri-

en poikien kanssa niin, ettei hän ollut ehtinyt opetella edes lukemaan. Onneksi eivät toisetkaan pojat osanneet. Jotkut tytöt sitä vastoin paukuttelivat tekstiä ihan suoralukuna, mutta heilläpä tuo taito aiheuttikin hankaluuksia tavaamisessa.

Lukuvuoden alussa oli opettajana nuori ylioppilastyttö, johon Sakari rakastui heti. Hän ei uskaltanut katsoa opettajaa silmiin, koska pelkäsi paljastuvansa. Kukaan ei onneksi huomannut tilannetta, eikä Sakari joutunut sen vuoksi kiusaamisen kohteeksi. Mielessään hän rakasti opettajaansa koko ajan. Joululta tilanne kuitenkin muuttui, kun vakinainen opettaja palasi äitiyslomaltaan.

Koulumatkan Sakari taivalsi talvella hiihtäen tai potkurilla ja sulalla kelillä kävellen. Hänen kotitalonsa oli kirkolta itään johtavan Pyyvaarantien varressa. Parin kilometrin jälkeen tiellä oli rinne, joka aamuisin kouluun mennessä tarjosi kulkuneuvosta riippuen melkoiset vauhdit, mutta kotiin tullessa oli aikamoinen vastus. Hyvien jääkelien aikana tuli kylän poikia yhtä matkaa laskemaan potkukelkoillaan mäkeä. Kerran joku ehdotti junan muodostamista. Ylhäällä pojat pistivät kelkat peräkkäin. Jokainen ohjasi omaa potkuriaan ja istui seuraavan kelkan istuimella. Viimeinen poika toimi vauhdin antajana ja seiso i oman potkurinsa jalaksilla. Sakarin kelkka oli ensimmäisenä, joten hän oli tavallaan junan ohjastajan paikalla. Ja niin letka lähti liikkeelle. Jääkelillä vauhti kiihtyi hurjaksi. Juna pääsi melkein alas, kun se alkoi luikerrella kuin käärm e. Sakari koetti pitää heilahdukset kurissa vastaohjauksilla, mutta vauhti oli niin kovaa, että lopulta koko potkurijono kulki kylkimyrryä, Sakarin kelkka törmäsi penkkaan, muut kelkat kaatuivat kyljelleen, ja pojat lentelivät mikä minnekin, kunnes rytinä lakkasi. Viimeisen kelkan ohjastaja oli lentänyt melkoisella

kaarella selälleen tielle ja kesti kotvan, ennen kuin hän taas sai ilmaa keuhkoihinsa.

Rytökasaa ihmetellessään ja tapahtumia kerratessaan pojat huomasivat, että yhden käsi oli toimintakyvytön ja toisella oli jalka niin kipeä, ettei sillä pystynyt ottamaan askeltakaan. Lisäksi kahden potkukelkan työntöaisa oli poikki. Ilta oli jo niin pimeä, että kaikki lähtivät omille teilleen, Sakari kotiinsa ja kylän pojat toiseen suuntaan. Loukkaantuneet saivat kyydin ilman kolhuja selviytyneiltä.

Sakari sai nuhteita, kun koulumatka kesti yli äidin ajatteleman, mutta aina hän sai lämpöisen ruoan. Erityisesti tuona junailtana Sakari ei puhunut mitään kotimatkan tapahtumista, vaan yritti olla aivan normaali. Vaikeaa oli kotitehtävienkin teko, kun rytäkä palautui väkisin mieleen. Yöunikaan ei ollut rauhallinen, mutta aamu koitti ja uusi koulupäivä oli aluillaan.

Koulussa oli jo ennen aamuhartausta ihmeellinen tunnelma, mutta vasta luokassa asiat saivat oudon käänteen. Molemmilla mäessä loukkaantuneilla oli murtuma, toisella kädessä ja toisella jalassa. Molemmat olivat saaneet kipsin murtumiinsa, mutta eivät olleet vielä koulussa. Heidän vanhempansa olivat olleet hurjina ja vaatineet Sakarin päätä vadille. Sakari oli heidän mielestään syyllinen tapahtumiin, hän oli kuulemma houkutellut pojat mukaansa laskemaan mäkeä yleiselle tielle ja vielä keksinyt pistää potkurit junaksi. Se, mitä rangaistusta he olivat Sakarille vaatineet, ei selvinnyt, mutta rangaistuksia hänelle tapahtumasta tuli. Jälki-istuntoa määrättiin kaksi tuntia, ja lisäksi hänet velvoitettiin korvaamaan kaksi rikkoutunutta potkuria. Opettaja aikoi ottaa yhteyttä hänen

vanhempiinsa. Sakarin mielessä kukki jo, mitä hän tulisi vielä kotona saamaan. Varmasti koulussa istuminen olisi muutaman päivän vaikeaa isän käsittelyn jälkeen! Jälleen kerran kävi niin, että Sakarin versiota tapahtumasta ei edes kysytty.

Opettajan yhteydenoton jälkeen Sakari sai todella isän kädestä, vitsa vain viuhui ja läpsähti pojan paljaille pakaroilille. Veriset naarmut jäivät osoittamaan, mihin piiska oli milläkin lyöntikerralla osunut. Sakari oli kivettänyt mielensä niin, että itkua ei kuulunut, vaikka kuinka koski. Lopulta isä katsoi antaneensa kuritusta tarpeeksi ja ryhtyi vasta sitten kyselemään tarkemmin tapahtumista. Lopulta hän melkein pyysi anteeksi, mutta Kainuun miehenä ei tietenkään siihen pystynyt. Mäessä rikkoontuneet kelkat hän lupasi korjata. Sen Sakari pystyi käsittämään melkein anteeksi-pyyntöksi, vaikka ei tapahtumia omaksi syykseen voinut millään muotoa hyväksyä. Kylän pojat kävivät laskemassa mäkeä kyseisessä mäessä omia aikojaankin, ja juna oli tehty aiemminkin. Nyt juna oli pitempi, joten hallinta ei vain porukalla onnistunut. Vahinkohan koko hässäkkä oli! Sakaria oli vain niin helppo syyttää, vaikka hän ei koskaan mikään johtajatyyppe ollut.

Traumoja Sakari ei tapahtumasta saanut, mutta ehkä hänestä tuli paljon hiljaisempi ja omiin oloihinsa välitunneillakin vetäytyvä. Koulussa hän pärjasi hyvin. Hiljainen kun oli, niin hän ehti yleensä tehdä kotitehtävät jo koulussa, kun muut hölöttivät. Kotona äitiä oli vaikea saada ymmärtämään, että läksyt oli jo luettu ja tehtävät tehty. Joskus oli turvauduttava fuskaamiseen, kun äiti oikein topakasti käski läksyjen kimppuun. Sakarilla oli silloin kirja auki, mutta aukeamalla olikin jokin mieluinen sarjakuvalehti tai tekninen julkaisu. Näin meni koko peruskoulu mukavasti.

Alpo Manninen on kirjoittanut kaksi omaelämäkerrallista teosta, joista "kairoilta kahleisiin" julkaistiin vuonna 2007 ja "kahleet murtuvat" vuonna 2008, sekä romaanit "reppana" ja "takapotku", jotka on julkaistu vuosina 2009 ja 2010.

Romaani "rajalla" kertoo kotoaan tavallaan karkuun lähtevän, helpon elämän toivossa armeijan leipiin pestautuvan ja melkein heti itisanoutuvan kainuulais-syntyisen miehen kulkeutumisesta etelän oravanpyörään. Elämä on päättävä oman käden kautta. Mies saa kuitenkin ohjausta rajan takaa, ja niinpä hän pääsee pahimman yli. Koettelemukset ja tapahtumat eivät ota kuitenkaan loppuakseen.

